

UNIVERSITEIT TWENTE.

Vertrouw je mij of vertrouw je jezelf?

Over de effecten van institutional trust en self-efficacy op veilig gedrag

Hannah Kranzusch (s1007866)

Enschede, Augustus 2012

Bachelorthese Risico, Conflict en Veiligheid

Gedragswetenschappen, Psychologie

Eerste begeleider: Dr. J. Gutteling

Tweede begeleider: Dr. P. de Vries

Samenvatting

In maatschappelijke risicosituaties wordt het belang van institutional trust steeds meer benadrukt om schade en onrust te kunnen beperken. In deze studie is onderzocht wat tijdens een risicosituatie van groter belang is, het zelfvertrouwen (self-efficacy), of vertrouwen in een externe partij (institutional trust). Dit met als doel de veiligheidssituatie en beleving te kunnen bevorderen. Verder wordt in deze context ook nog de rol van de emotionele reactie en de vatbaarheid voor een risico (susceptibility) onderzocht. De invloed van deze parameters is getoetst in de context van het sociale media platform: Facebook. Hiervoor is gebruik gemaakt van een online enquête, ingevuld door 133 respondenten. Uit de resultaten blijkt van de gemeten concepten alleen self-efficacy direct verband te hebben met veilig gedrag. Ook de emotionele reactie blijkt negatief met self-efficacy te correleren. Op basis van een hiërarchische regressieanalyse blijkt de emotionele reactie als toevoeging aan self-efficacy, voorspellende waarde voor het model te hebben om de variantie van veilig gedrag te kunnen verklaren. Verder werd voor institutional trust een negatief samenhang met de susceptibility aangetoond; en een positief samenhang met self-efficacy. Concluderend blijkt dat het veilig gedrag het meeste wordt bevorderd door self-efficacy, institutional trust blijkt geen positieve invloed op veilig gedrag te hebben.

Abstract

Recent research indicates the impact of institutional trust on avoiding harm and trouble in societal risks. In this research the impact of institutional trust and self-efficacy on safety behavior is studied. The aim is to improve the actual and perceived safety of a given situation. Also the contribution of the emotional reaction concerning a specific risk, and the susceptibility for the risk are researched in promoting safety behavior. These parameters were tested in the context of the social media platform: Facebook. An online scale was used, which was filled in by 133 respondents. The results showed that only self-efficacy is positively related to the actual safety behavior on a significant level. Also the emotional reaction appeared to be significant negatively correlated to the amount of self-efficacy. On the basis of hierarchical regression analyses is self-efficacy significant as the main predictor for safety behavior. Additionally the emotional reaction explains an extra percentage of the variance of safety behavior. Furthermore negative correlation between the susceptibility for a risk and the institutional trust were found, and a positive correlation between the institutional trust and self-efficacy. In conclusion is self-efficacy the best promoter for acting safely. In this context institutional trust doesn't seem to have any positive impact on protecting behavior.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	1
1.1.	Doel van het onderzoek	1
1.2.	Wat is vertrouwen	1
1.3.	De betekenis van vertrouwen	2
1.4.	Self-efficacy	3
1.5.	De verwachte relatie tussen self-efficacy en institutional trust	5
1.6.	Onderzoeksvraag en Hypotheses	7
2.	Methode	8
2.1.	Design/Procedure	8
2.2.	Meetinstrument	9
2.3.	Demografische gegevens	12
2.4.	Participanten	12
3.	Resultaten	13
3.1.	Correlaties	13
3.2.	Aanvullende resultaten.....	15
3.3.	Multiple regressieanalyse.....	15
4.	Discussie	18
4.1.	Uitkomsten van het onderzoek.....	18
4.2.	Beperkingen en aanbevelingen	20
5.	Bronnen.....	22
6.	Bijlage.....	24
6.1.	Bijlage 1 Aanvullende resultaten	24
6.2.	Bijlage 2 Vragenlijsten	27

1. Inleiding

Risico's van vandaag gelden voor steeds grotere groepen mensen. Vaak moeten deze risico's aan een groot aantal mensen effectief gecommuniceerd worden. Dit blijkt tegenwoordig echter nog niet optimaal te gaan, zoals onder andere blijkt uit het voorbeeld van de brand bij Chemie Pack te Moerdijk op 5 januari 2011 (Onderzoeksraad voor Veiligheid, 2012). Dit incident heeft door een mislukte communicatie tussen overheid en maatschappij voor grote onrust bij de bevolking gezorgd. Door angstwekkende informatie via de media en Twitter hebben inwoners zich zorgen gemaakt over hun veiligheid. Hoewel de informatie over giftige stoffen in de lucht volgens officiële gegevens niet klopte, werd deze desondanks door de omroep Brabant verspreid en noch door henzelf, noch door andere instanties gecorrigeerd (Onderzoeksraad voor Veiligheid, 2012).

Tijdens de brand ontstond onduidelijke informatie doordat verschillende bronnen elkaar tegenspraken. Over de brand zelf ontvingen de burgers geen duidelijke informatie, waardoor ze zich bedreigd voelden door de rookontwikkeling uit de chemische stoffen.

Volgens de Onderzoeksraad Voor Veiligheid is het van belang dat de overheid tijdens de crisiscommunicatie het vertrouwen van de burgers heeft om schade en onrust te kunnen beperken (Onderzoeksraad voor Veiligheid, 2012). Dit gebrek aan vertrouwen wordt achteraf als verklaring gegeven voor de geëscaleerde situatie, waarbij overmatig veel onrust, angst en onzekerheid ontstond. Als mensen vertrouwen in de handelingen van de overheid hebben, dan zullen zij meer gerust gesteld zijn en daardoor hun eigen veiligheid bevorderen.

Dit incident is slechts een van vele voorbeelden waarbij mensen met een acuut risico om moeten gaan. De vraag die hier centraal staat is of de factor vertrouwen van belang is voor het effectief communiceren en het omgaan met risico's.

1.1. Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is om de rol van vertrouwen tijdens een risicosituatie te bepalen. Verder zal op basis van dit onderzoek worden onderzocht waarop het vertrouwen het best gericht kan worden om veilig gedrag te bevorderen.

1.2. Wat is vertrouwen

Als er over vertrouwen gesproken wordt, is het van belang dit begrip duidelijk te definiëren. Het Engelse woord 'Trust' kan naar definitie van het 'Oxford Advanced Learners Dictionary' op 3 verschillende dingen gericht zijn (Hornby, 2010). Ten eerste kan je 'iemand vertrouwen' (to trust somebody). Dit betekent een zekerheid te voelen in dat wat je over een andere

persoon denkt. Dit kan betrekking hebben op zijn handelingen en intenties. Hierbij is sprake van een impliciet gevoel. Ten tweede kan er vertrouwd worden op iets (to trust something). Dit betekent dat je erin gelooft dat iets waar is en je je hierop verlaat. Dit kan bijvoorbeeld een uitspraak in de krant over het weer zijn. Ten derde kan je vertrouwen in iets hebben (to trust that), wat de hoop en verwachting uitdrukt dat iets waar is. Dit zou bijvoorbeeld betrekking kunnen hebben op een geloof (Hornby, 2010). Globaal kan er bij vertrouwen over een gevoel van zekerheid gesproken worden.

Psychologisch gezien bestaan er op basis van het ‘consensus model of trust’ twee verschillende soorten van vertrouwen (Earle, 2010). Het ene is het relationele vertrouwen, wat gebaseerd wordt op heuristische processen, zoals gevoelens, gelijke waarden en intenties die met de bron van vertrouwen gedeeld worden. Dit soort van vertrouwen wordt ook in het Engels ook ‘trust’ genoemd. In dit onderzoek wordt voor dit concept de term ‘trust’ gebruikt.

De andere soort van vertrouwen is gebaseerd op calculatief vertrouwen wat in het Engels ook met het woord ‘Confidence’ wordt omschreven. Dit type vertrouwen heeft te maken met ervaring. Dit betekent zekerheid op basis van statistische waarden en vaardigheden uit het verleden (Earle, 2010). Concluderend heeft de eerste soort (trust) meer te maken met emoties en percepties, de tweede (confidence) meer met weten.

Als trust betrekking heeft op een instituut zoals de overheid, dan wordt dit vertrouwen ‘institutional trust’ genoemd.

1.3. De betekenis van vertrouwen

Een op emoties gebaseerd oordeel in de vorm van trust kan mensen gerust stellen en hun emotionele reacties reguleren (Epley & Caruso, 2004). Dat betekent dat als mensen een gevoel van emotioneel vertrouwen hebben tijdens een risicosituatie, dit een gevoel van zekerheid kan verlenen zodat de angst wordt gereguleerd.

Toch blijkt dat trust alleen van groot belang is tijdens een risicosituatie als bij de betrokkenen zelf geen kennis over de situatie bestaat. Zijn mensen wel bekend met het onderwerp, dan blijkt er geen samenhang te bestaan tussen trust en het waargenomen risico (Siegrist & Cvetkovich, 2002). In dit geval blijkt het waargenomen risico zich op bestaande kennis te baseren. Concluderend reguleert de bestaande kennis in de eerste plaats het waargenomen risico en daardoor ook de emoties. Alleen als deze kennis niet bestaat is trust van betekenis om het waargenomen risico en de emotionele reactie laag te houden.

Kennis blijkt dus een belangrijkere factor te zijn voor het waargenomen risico dan trust. Echter is de algemene aanname dat de meeste mensen geen toereikende kennis van

techniek, wetenschap en technologie hebben om in staat te zijn risico's en baten in te schatten (Gregory & Miller, 1998). In het geval van een ramp is het vervolgens niet te verwachten dat iedereen een bepaalde mate van voorkennis over de situatie heeft. Dit zou bij een incident als de brand in Moerdijk de rol van institutional trust in de overheid uiteraard belangrijk kunnen maken.

Aan de andere kant rijst de vraag of institutional trust, in de overheid, überhaupt mogelijk en/ of zinvol is. Puur trust in een externe partij brengt de mens in een afhankelijkheidsrelatie. Bovendien is het moeilijk om voor te stellen dat een burger een emotionele, relationele en intieme band met de overheid zou kunnen hebben om zo institutional trust te kunnen vormen. Trust blijft een belangrijk factor in de veiligheidsbeleving, echter blijkt zijn invloed beperkt te zijn m.b.t. externe partijen (Slovic, 1987).

Mogelijk is het vervolgens realistischer de persoon zelf centraal te zetten door zijn eigen kennis en handelingscompetenties te bevorderen. Vertrouwen in zichzelf zou in het kader van waargenomen self-efficacy (in het Nederlands ook zelfeffectiviteit genoemd), een alternatief kunnen zijn om adequaat met risico's om te kunnen gaan. (Slovic 1987, 1999; Kuttschreuter, 2006; Kasperson, Golding & Tuler, 1992; Huurne & Gutteling, 2008; Griffin et al., 2008).

Over dit onderwerp blijkt echter nog weinig bekend te zijn. McComas (2006) stelt in een literatuuroverzicht dat er onderzoek mist naar de relatie tussen het vertrouwen in zichzelf en institutional trust.

1.4. Self-efficacy

Het begrip self-efficacy komt uit de sociaal cognitieve theorie, een theorie die van een 'triadic reciprocal causation model' uitgaat. Op basis van dit model beïnvloeden gedrag, cognities, en de omgeving elkaar allemaal op een dynamische manier (Bandura, 1977, 1986).

Bandura en Wood (1989) kennen aan het concept self-efficacy drie aspecten toe. Ten eerste houdt self-efficacy de waargenomen vaardigheid in om een specifieke taak uit te voeren. Ten tweede is het een dynamisch concept wat door nieuwe informatie en ervaringen veranderd. Het derde aspect is de mobilisatie component. Dat betekent dat men een generatief proces uit kan voeren welke de constructie en instrumentatie van adaptieve handelingen mogelijk maakt om deze aan veranderlijke omstandigheden aan te kunnen passen.

Self-efficacy is een belangrijk motivationeel concept. Het heeft invloed op individuele keuzes, doelen, emotionele reacties, inspannings coping, en doorzettingsvermogen (Gist &

Mitchell, 1992). Bandura en Wood (1989) vermelden dat self-efficacy betrekking heeft tot het geloof in de eigen mogelijkheden, motivatie, cognitieve resources, en handelingsplannen. Deze zijn nodig om aan de gegeven situationele eisen te kunnen voldoen. Daarbij benadrukt Bandura (1997) dat self-efficacy niet hetzelfde is als zelfzekerheid omdat iemand ook zeker kan zijn over zijn eigen onvermogen. Zelfzekerheid beschrijft globaal de sterkte van een algemeen geloof in jezelf.

Self-efficacy heeft duidelijk betrekking tot het geloof in je eigen mogelijkheden om *bepaalde* vaardigheden uit te kunnen oefenen. Dit maakt duidelijk dat self-efficacy altijd specifiek op een onderwerp of vaardigheid gericht is. Hierdoor verschilt het ook van het begrip zelfbewustzijn, omdat dit een concept is wat de algemene toestand van een persoon beschrijft (Huurne & Gutteling, 2009).

Literatuuronderzoek ondersteunt de hypothese dat de self-efficacy een belangrijke factor is in het effectief handelen. Zo blijkt ook uit onderzoek van Bandura (1982) dat self-efficacy positief met de uitgevoerde prestatie correleert, en negatief met de emotionele opwinding. Ook Rimal (2000) vindt bewijs dat self-efficacy het emotioneel welzijn reguleert en positief met de vaardigheid correleert om kennis in de praktijk om te zetten in actie. Kuttschreuter (2006) en Kahlor, Dunwoody, Griffin & Neuwirth (2006) tonen aan dat mensen met meer self-efficacy minder gevoelens van acute angst en onrust vertonen dan mensen met minder self-efficacy. In dit geval hangt het van de waargenomen self-efficacy van de persoon af of de persoon gemotiveerd wordt het gevaar, of de angst te controleren (Witte & Allen, 2000).

Ten laatste leggen Witte en Allen (2000) hierbij uit dat de efficacy (waargenomen effectiviteit) onderverdeeld is in self-efficacy (Ik ben in staat om de beschermende handeling uit te voeren) en response efficacy (de beschermende handeling is effectief en nuttig). Zo moet een persoon erin geloven dat zij in staat is de beschermende handeling uit te voeren maar zij moet er ook vertrouwen in hebben dat deze handeling nuttig is.

Samenvattend houdt self-efficacy in dat men zelf effectief met een situatie om kan gaan. Door een risico zelf in te schatten en te controleren blijft de emotionele reactie constant lager. Dit is het geval omdat de persoon door zijn handeling zijn emoties onder controle houdt en niet omgekeerd (Rimal, 2000). Dit geldt in het bijzonder voor het zeker voelen tijdens het uitvoeren van veiligheidsmaatregelen. Door deze handelingszekerheid neemt namelijk ook de waarschijnlijkheid toe, deze in een gevaarsituatie uit te voeren (Johnson, 2005). Met betrekking tot risicosituaties wordt in het onderzoek van Huurne en Gutteling

(2009) geconcludeerd dat mensen mogelijk meer gemotiveerd moeten worden om in zichzelf te vertrouwen om adequaat met een specifiek risico om te kunnen gaan.

1.5. De verwachte relatie tussen self-efficacy en institutional trust

Het blijkt dat self-efficacy net als institutional trust tot verminderde negatieve gevoelens leidt. Ook blijkt dat de significant positieve correlatie tussen toereikende informatie bij self-efficacy als ook bij trust even groot is (Huurne & Gutteling, 2009). Zowel institutional trust als self-efficacy blijken dus soortgelijke reacties m.b.t. informatiebehoefte en negatieve gevoelens te hebben.

Het is echter niet duidelijk wat de relatie tussen beide concepten is. Uit onderzoek van Huurne en Gutteling (2009) blijkt de samenhang tussen de twee slechts marginaal te zijn. Gezamenlijk blijken zij dus ook geen effect te hebben op de affectieve respons (emotionele reactie) en ook niet op de behoefte aan informatie. Deze bevinding zou volgens Huurne en Gutteling (2009) een ondersteuning voor de hypothese van Griffin et al. (2008) kunnen zijn dat self-efficacy en trust tegenspelers zijn.

Met betrekking tot het informatieaanbod is het mogelijk dat mensen met meer institutional trust deze als toereikend opvatten omdat zij zich met de informatie niet confronteren of deze zelfs negeren. Dit zou met betrekking tot institutional trust daartoe kunnen leiden dat mensen zich niet zelf informeren maar deze verantwoording aan een externe partij overdragen. De eigen handelingen zijn niet meer gevraagd en zo wordt ook de emotionele reactie klein gehouden. Als een persoon geen verantwoording overneemt, dan kan zij ook niet falen. Zij moet alleen vertrouwen. De ontstaande geruststelling draagt echter niet bij aan veilig gedrag en zou zelfs nadelig kunnen zijn. Informatie is namelijk uiteraard belangrijk voor veilig gedrag (Kahlor, 2007).

Een missend handelingsperspectief en een hoge toereikendheid van informatie in verband met institutional trust duidt erop dat de betrokkene personen het gevaar voor zijn handeling niet als relevant zou kunnen opvatten. Daarom bestaat er ook geen behoefte aan nog meer informatie. Door institutional trust voelt zich de persoon echter niet in staat om iets aan de situatie te doen, waardoor zij de verantwoording aan een externe partij overdraagt. Is de institutional trust in dit geval groot, dan daalt de emotionele reactie en blijft de angst klein. Dit komt door de waargenomen onverschilligheid m.b.t. het risico en het grote vertrouwen in de externe partij die de verantwoording overneemt. De persoonlijk waargenomen vatbaarheid voor het risico (susceptibility) wordt vervolgens waarschijnlijk onderschat en er worden geen beschermende handelingen ondernomen. Door de onverantwoordelijkheid en missend

handelingsperspectief wordt alleen de angst gecontroleerd, en niet het gevaar zelf. Dit angst controle proces wordt op basis van het 'Extended parallel process model' (EPPM) ook fear control process genoemd (Witte, 1992).

Om terug te komen op het belang van informatie blijkt uit onderzoek van Kahlor (2007) dat persoonlijk relevante informatie op de lange termijn een bijdrage levert aan de adoptie van risicovoorkomend gedrag. Bovendien blijkt deze ook de waarschijnlijkheid te verhogen op een lange termijn effect (Turner et al., 2006).

Door self-efficacy zijn mensen daadwerkelijk in staat om informatie in risico adequaat gedrag om te zetten. Om deze reden wordt in het onderzoek van Huurne en Gutteling (2009) geconcludeerd dat mensen gemotiveerd moeten worden om zichzelf te vertrouwen. Vertrouwen in zichzelf zou dus in het kader van self-efficacy een mogelijke oplossing kunnen zijn om adequaat met risico's om te kunnen gaan (Slovic, 1987, 1999; Kuttschreuter, 2006; Kasperon, Golding & Tuler, 1992; Huurne & Gutteling, 2008; Griffin et al., 2008). Zelf verantwoording nemen met vertrouwen in zijn eigen handelingscompetenties betekent dat de persoon zichzelf met het risico confronteert in plaats van de verantwoording aan een externe partij overdraagt, zoals bij institutional trust.

Om het effect van self-efficacy op veilig gedrag te kunnen versterken blijkt een bepaalde mate aan fear appeal van belang te zijn. Op basis van het 'Extended parallel process model' blijkt dat fear appeal (angst voor een bedreiging) in combinatie met efficacy (respons efficacy en self-efficacy), een goede motivatie is om het het gevaar te controleren. Dit is het geval als efficacy in verhouding groter blijft dan fear. Dit mechanisme wordt '*danger control process*' genoemd. Wordt dit proces geactiveerd, dan worden handelingen ondernomen die het gevaar controleren en daardoor vervolgens ook de angst reguleren. Ziet een persoon een risico dus als ernstig en relevant voor zichzelf, dan wordt zij hierdoor gemotiveerd de ontstaande angst te controleren. Bij uitsluitend gebruik van fear appeal probeert de persoon alleen haar angst te controleren in plaats van het gevaar zelf (*fear control process*) (Gore & Bracken, 2005).

Op basis van het danger-controle-process zal door een combinatie van fear appeal en efficacy veilig gedrag tot stand komen. Met betrekking tot fear appeal leiden susceptibility en severity tot een bepaalde emotionele reactie die als motivatie dient door de waargenomen efficacy gecontroleerd te worden. In dit onderzoek zal de modererende invloed van de emotionele reactie specifiek voor het verband tussen self-efficacy en veilig gedrag verduidelijkt worden.

1.6. Onderzoeksvraag en Hypotheses

De onderzoeksvragen die zich uit literatuuronderzoek afleiden zijn: Leidt self-efficacy tot veiliger gedrag dan institutional trust en welke rol spelen hierbij de emotionele reactie en de susceptibility.

Deelvraag1: Staan self-efficacy en institutional trust in verband met een lage emotionele reactie?

Omdat de emotionele reactie door self-efficacy (Rimal, 2000) als ook door institutional trust gecontroleerd en klein kan worden gehouden (Epley & Caruso, 2004), wordt verwacht dat self-efficacy negatief correleert met de emotionele reactie (angst). Een soortgelijke correlatie wordt ook tussen institutional trust en de emotionele reactie verwacht. Hieruit volgen de hypothesen:

H1: Self-efficacy correleert negatief met de Emotionele Reactie.

H2: Institutional trust correleert negatief met de Emotionele Reactie.

Deelvraag2: Staat institutional trust in verband met een verlaagde susceptibility?

Bij institutional trust wordt de verantwoording afgegeven aan de externe partij. Is vervolgens het vertrouwen in de externe partij die de verantwoording overneemt groot, dan is de waargenomen susceptibility klein. Als dit het geval is zou institutional trust als mogelijke tegenspeler van self-efficacy geduid kunnen worden. Is institutional trust in staat de susceptibility te verlagen, wordt de hoeveelheid aan fear appeal gereduceerd. Dit geldt echter in combinatie met self-efficacy als motivationele bron om veilig gedrag te bevorderen. De hypothese die hieruit volgt is:

H3: Institutional trust correleert negatief met de susceptibility.

Deelvraag3: Staat institutional trust in negatief verband met veilig gedrag?

Deelvraag4: Staat self-efficacy in positief verband met veilig gedrag?

Vanwege het feit dat bij vertrouwen geen eigen handelingsperspectief bestaat, wordt verwacht, dat de lage angstrespons door een 'Fear Control Process' (EPPM) ontstaat. Bij dit is geen sprake van gevaar controle omdat alleen de angst wordt gecontroleerd. Vertrouwen motiveert vervolgens niet tot handeling. Bij self-efficacy bestaat dit handelingsperspectief wel. Hieruit worden de volgende hypothesen afgeleid:

H4: Self-efficacy correleert positief met Veilig Gedrag.

H5: Institutional trust correleert negatief met Veilig Gedrag.

Deelvraag5: Heeft de emotionele reactie een modererend effect op het verband tussen self-efficacy en veilig gedrag?

Op basis van het EPPM model wordt verwacht dat de efficacy in combinatie met 'fear appeal' tot een 'Danger Control Process', leidt (Witte et al., 1995). Het product van 'fear appeal' is de emotionele reactie. Deze dient in combinatie met efficacy als motivatie om het gevaar door veilig gedrag te controleren. In dit onderzoek is het element van interesse niet efficacy maar self-efficacy. Om deze reden wordt het modererend effect van de emotionele reactie op het verband tussen self-efficacy en veilig gedrag onderzocht.

H6: De emotionele reactie is een modererende variabele. Dat betekent dat zij de invloed van self-efficacy op veilig gedrag versterkt.

2. Methode

2.1. Design/Procedure

De data is verzameld via een online enquête tussen 4 Juni 2012 en 4 Juli 2012. De enquête werd in dit onderzoek toegepast op het onderwerp sociale media, in het bijzonder op 'Facebook'.

Sociale media zijn een steeds meer opkomend medium. Facebook is op dit moment het populairste sociale netwerk met 901 miljoen actieve gebruikers per maand (Facebook ©, 2012). Tufekci (2008) legt uit dat steeds meer mensen op netwerken als Facebook participeren om informatie met anderen te delen. Vele mensen zijn zich hier niet van de gevaren met betrekking tot hun privacy bewust. Hierbij noemt Tufekci (2008) meerdere bronnen van gevaren. Ten eerste wordt alle informatie van de provider opgeslagen in een database. Verder kunnen wij als personen niet tegelijkertijd aan de eisen van meerdere verschillende doelgroepen voldoen. Zo verwachten sociale groepen zoals vrienden iets anders van jouw profiel dan een (toekomstige) werkgever (Tufekci, 2008). Bovendien kan slechts moeilijk gecontroleerd worden wie allemaal toegang heeft tot de data en wie deze uit interesse bekijkt of zelfs voor zijn eigen (commerciële of andere) doeleinden gebruikt.

De doelgroep van dit onderzoek zijn gebruikers van het netwerk 'Facebook'. Omdat Facebook ooit als studentennetwerk werd opgebouwd, wordt in dit onderzoek bijzondere aandacht aan de doelgroep studenten gericht. Zij zijn in een leeftijd waar ze nog veel met hun eigen leeftijdsgroep te maken hebben maar zich ook langzaam op de arbeidsmarkt moeten oriënteren en zo aan de eisen van vele verschillende doelgroepen moeten voldoen die zich voor hun informatie interesseren.

De enquête werd random in verschillende facebook fora verspreid zoals per mail aan bekenden en via het sona system (proefpersonenpool van de Universiteit Twente). Deelnemers waren Facebook gebruikers. De gegevens van personen die geen Facebook hadden zijn in de analyses niet gebruikt. Van de vragenlijst bestaan twee verschillende versies de originele in Nederlands en een vertaling in Duits.

2.2. Meetinstrument

Om te kunnen onderzoeken of institutional trust of de waargenomen Effectiviteit de betere voorspeller voor veilig gedrag is, werden twee bestaande schalen gebruikt. Ten eerste ‘The Risk Behavior Diagnosis Scale’ (Witte et al., 1995) en het meetinstrument van Ter Huurne en Gutteling (2009). The Risk Behavior Diagnosis Scale (RBDS) bestaat uit 12 items en is gebaseerd op het Extended Parallel Process Model. De RBDS meet met drie Items de Self-efficacy (Ik ben in staat om beschermend gedrag uit te voeren) en met drie items de response efficacy (Het geloof dat een beschermende handeling effect heeft). Beide samen worden als ‘efficacy’ aangeduid. De tweede categorie heet ‘threat’, onder deze vallen ‘severity’ (ernstigheids van het gevaar) en susceptibility (waarschijnlijkheid om bij het gevaar betrokken te worden) welke per onderdeel eveneens met drie items worden gemeten. Blijft de ratio van de effectiviteit in verhouding tot de ‘threat’ groter, dan is er sprake van een danger control process, waarin het risico onder controle wordt gebracht. Is dit niet het geval, dan wordt alleen de angst gecontroleerd (Witte et al., 1995). Alle Items worden door een vijf punt Likert Schaal beantwoord met van ‘helemaal mee oneens’ tot ‘helemaal mee eens’. Voorbeelden van deze items zijn in tabel 1 te vinden.

Het meetinstrument van Huurne en Gutteling (2009) meet de concepten ‘Institutional trust’ met zes items en ‘affectieve response’ met vijf items op een vijf punt Likert schaal van ‘helemaal niet’ tot ‘volledig’. ‘Informatie toereikendheid’ wordt met vier items en ‘self-efficacy’ ook met vier items, op een vijf punt Likert schaal van ‘helemaal niet’ tot ‘heel erg’ gemeten.

Om de boven aangegeven hypothese te meten werden de twee self-efficacysschalen uit de twee meetinstrumenten combineerd tot zeven items en op het onderwerp Facebook toegepast. Bovendien werd ook de ‘response efficacy scale’ uit het onderzoek van Witte et al. (1995) overgenomen en op Facebook toegepast.

Vertrouwen werd op basis van de meetlijst voor ‘institutional trust’ (Huurne & Gutteling, 2009) gemeten en op het onderwerp Facebook toegepast. Om susceptibility te kunnen meten werd de lijst voor ‘susceptibility’ uit de ‘Risk Behavior Diagnosis Scale’ (Witte

et al., 1995) overgenomen en op Facebook toegepast. De emotionele reactie werd door de ‘affectieve response lijst’ uit het onderzoek van Huurne en Gutteling (2009) getest. Tabel 1 laat een overzicht zien van de gemeten concepten, voorbeeldvragen van de Items, aantal Items en de interne consistentie van de schaalonderdelen.

De afhankelijke variabale is in dit onderzoek het veilig gedrag. Deze variabele werd via dichotome ja/nee vragen gemeten met betrekking tot veilig of onveilig gedrag op Facebook. Het zijn in totaal negen vragen waar voor elke vraag maximaal een punt voor het ‘veilig gedrag’ verzameld kon worden. Deze vragen zijn gebaseerd op een artikel van Dietrich (2010) uit een populaire Duitse krant. Dietrich (2010) steunt zijn bericht op een advies van ENISA (European Network and Information Security Agency).

De vragen hebben betrekking tot persoonlijke gegevens die op Facebook gepubliceerd kunnen worden, zoals foto's, videos, de echte naam en andere gevoelige informatie. Verder wordt gevraagd of het profiel of andere persoonlijke informatie voor onbekenden zichtbaar zijn. Met betrekking tot vrienden op Facebook wordt de vraag gesteld of deze inderdaad persoonlijk bekend zijn en ook of deze van zakelijke contacten gescheiden worden. Hier is ook van belang of hetzelfde email adres voor Facebook als ook voor professionele doeleinden gebruikt wordt. Ten slotte bestaat nog een vraag over de omgang met informatie van anderen op Facebook en de bekendheid met het privacy beleid van Facebook.

Tabel 1

Overzicht van concepten, voorbeelden van items, en parameter voor de interne consistentie

Concept	Voorbeeld Items	Aantal Items	Cronbach's alpha
<u>Institutional Trust:</u> Het vertrouwen in een extern partij die je beschermt voor misbruikrisico's	Facebook beschermt zijn gebruiker's tegen risico's van misbruik op Facebook	6	.80
<u>Self-efficacy:</u> Zich in staat voelen om zijn eigen Data voor misbruik te beschermen	Adequaat kan reageren om acuut misbruik te vermijden	7	.82
<u>Response Efficacy:</u> Het geloof dat mogelijk beschermende maatregelen ook daadwerkelijk helpen	Anonimiteit op Facebook helpt om misbruik te vermijden	3	.81
<u>Susceptibility:</u> Inschatting van het potentieel risico met betrekking Facebook Data	Het is waarschijnlijk dat ik slachtoffer van misbruik op Facebook wordt	3	.75
<u>Emotionele Reactie:</u> Gevoel over de mogelijkheid om te worden blootgesteld aan de risico's van misbruik via Facebook	Gespannen	5	.85

2.3. Demografische gegevens

Demografische gegevens werden verzameld door vragen naar: tijdslenge van Facebook gebruik in jaren, aantal vrienden op Facebook, reden voor het gebruik van Facebook, leeftijd, geslacht en opleidingsniveau. Aan het einde werd participanten de mogelijkheid gegeven om zelf nog een opmerking te maken, als zij dit voor nodig hielden.

2.4. Participanten

133 participanten vulden de vragelijst in, hiervan zijn 53 mannen, 15-29 jaar (leeftijd: $M = 22$ jaar, $SD = 3.18$), en 80 vrouwen, 12-42 jaar (leeftijd: $M = 22$, $SD = 3.51$). Van alle proefpersonen gaven 9 'Havo', 9 'VWO', 11 'Hbo', 93 'Universiteit' en 10 'andere' als hun opleidingsniveau aan (voor meer beschrijvende statistieken zie Tabel 2 en Tabel 2.1).

Tabel 2

Demografische gegevens

	N	<i>M</i>	<i>SD</i>
Hoe lang gebruik je Facebook al (in jaren)?	131	2.55	1.34
Hoeveel mensen heb je in jouw vriendenlijst?	133	238.48	126.08
Leeftijd	133	22.38	3.18

Tabel 2.1

Demografische gegevens voor mannen en vrouwen

Geslacht		N	<i>M</i>	<i>SD</i>
Man	Hoe lang gebruik je Facebook al (in jaren)?	52	2.31	1.22
	Hoeveel mensen heb je in jouw vriendenlijst?	53	220.87	139.04
	Leeftijd	53	22.49	2.64
Vrouw	Hoe lang gebruik je Facebook al (in jaren)?	79	2.70	1.40
	Hoeveel mensen heb je in jouw vriendenlijst?	80	250.15	116.14
	Leeftijd	80	22.31	3.51

3. Resultaten*3.1. Correlaties*

Om de eerste vijf hypothesen te kunnen testen worden Pearson correlaties met hulp van SPSS berekend. Alle gemiddelden, standaarddeviaties en correlaties van de hypotheserelevante concepten zijn in tabel 3 te vinden. De gemiddelden van self-efficacy, emotionle reactie, susceptibility, institutional trust (Inst. Trust) en response efficacy zijn getallen van een schaal van een tot vijf. Veilig gedrag wordt op een scala van 0 tot 9 gescoord. Self-efficacy ligt met ($M = 3.37$), net boven het middepunt (3.00) van de schaal. Hetzelfde geldt voor susceptibility ($M = 3.14$). Een beetje daaronder ligt de emotionele reactie ($M = 2.85$). De laagste gemiddelde score is bij institutional trust te zien ($M = 2.32$). De hoogste gemiddelde score wordt bij respons efficacy vastgesteld ($M = 3.86$). Deze ligt duidelijk boven het middenpunt van de schaal. Met betrekking tot veilig gedrag blijkt dat de respondenten gemiddeld redelijk hoog scoren ($M = 6.31$).

Tabel 3

Gemiddelden, standaarddeviaties en correlaties

	1	2	3	4	5	6
1 Self-efficacy	-					
2 Emotionele Reactie	-.22*	-				
3 Veilig Gedrag	.24**	.15	-			
4 Susceptibility	-.54**	.22*	-.15	-		
5 Inst. Trust	.35**	-.17	.02	-.25**	-	
6 Response Efficacy	.34**	.09	.34**	-.27**	.05	-
M^a	3.37	2.85	6.31 ^b	3.14	2.32	3.86
SD	0.70	0.88	1.50	0.80	0.68	0.93

Notes: $n = 133$. Pairwise deletion of missing data.Significance levels: * $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$ (2-tailed).^a. Schaalniveau van 1 tot 5; hogere scores staan voor hogere toestemming.^b. Scores van 1 tot 9; hogere scores staan voor veiliger gedrag.

De eerste hypothese stelt dat self-efficacy negatief correleert met de emotionele reactie. Op basis van de steekproefgegevens blijkt dat dit het geval is, $r = -.22$, $p < .05$. Dat duidt erop dat mensen met meer self-efficacy minder gevoelens van angst ten opzichte van gevaren op Facebook vertonen.

Ten tweede werd verwacht dat institutional trust negatief correleert met de emotionele reactie. Op basis van steekproef gegevens kan dit niet bevestigd worden. Weliswaar bestaat er een negatieve correlatie, maar deze is niet significant, $r = -.17$, $p > .05$. Het is statistisch niet aangetoond dat institutional trust in verband staat met de resulterende emotionele reactie.

Voor de derde hypothese wordt verwacht dat institutional trust in negatief verband tot susceptibility staat. Deze hypothese blijkt bevestigd te kunnen worden, $r = -.25$, $p < .01$. Het is statistisch aangetoond dat er een negatief verband bestaat tussen institutional trust en de susceptibility. Dit duidt er op dat met stijgend vertrouwen het waargenomen persoonlijke relevante risico daalt.

Voor de vierde en vijfde hypothese wordt getest of er positief statistische samenhang tussen veilig gedrag en self-efficacy bestaat, zoals negatief samenhang tussen veilig gedrag en institutional trust. Voor de eerste van de twee hypothesen blijkt dat self-efficacy statistisch hoog significant met het veilig gedrag samenhangt, $r = .24$, $p < .01$. Dat zou kunnen betekenen

dat mensen die zich zelfeffectief voelen dit mogelijk ook daadwerkelijk in veilig gedrag omzetten. Hypothese vier kan dus bevestigd worden.

Met betrekking tot de samenhang tussen institutional trust en veilig gedrag blijkt hier geen verband te bestaan, $r = .02$, $p > .05$. Hypothese vijf wordt dus verworpen. Weliswaar duidt het daarop dat vertrouwen geen negatief effect op het veilig gedrag heeft maar het blijkt ook geen positief invloed op het gedrag te hebben.

3.2. Aanvullende resultaten

Self-efficacy blijkt negatief met susceptibility te correleren, $r = -.54$, $p < .01$. Verder bestaan er statistisch significante correlaties tussen institutional trust en self-efficacy, $r = .35$, $p < .01$. Als ook tussen susceptibility en emotionele reactie, $r = .22$, $p < .05$. Dit duidt erop dat er enigszins verband tussen self-efficacy en institutional trust bestaat. Misschien valt het mensen met een grotere self-efficacy enigszins makkelijker anderen te vertrouwen of omgekeerd.

Response Efficacy werd niet in het theoretisch kader opgenomen maar het is op te merken dat dit concept significant positief correleert met self-efficacy, $r = .34$, $p < .01$, veilig gedrag, $r = .34$, $p < .01$ en negatief met susceptibility, $r = -.27$, $p < .01$.

3.3. Multiple regressieanalyse

Om hypothese zes te kunnen testen wordt er gebruik gemaakt van een hiërarchische regressieanalyse.

H6: De emotionele reactie is een modererende variabele. Dat betekent dat zij de invloed van self-efficacy op veilig gedrag versterkt.

Ten eerste worden de onafhankelijke variabele en de verwachte moderator variabele gestandaardiseerd. Vervolgens worden de twee variabelen gemultipliceerd om een interactievariabele aan te maken.

Uit de hiërarchische regressieanalyse blijkt dat Self-efficacy een significante predictor is voor veilig gedrag is. Self-efficacy verklaart 6%, van de variantie van veilig gedrag, $R^2 = .06$, $F(1,131) = 7.77$, $p < .01$. De emotionele reactie verhoogt de verklaarde variantie tot 10%, $R^2 = .10$, $F(2,130) = 6.97$, $p < .01$. Hierbij blijkt de emotionele reactie significant waarde toe te voegen, $\beta = .21$, $p < .05$. Door de toevoeging van deze variabele worden toegevoegde 4% van het model door de emotionele reactie verklaard, $\Delta R^2 = .04$, $\Delta F(1,130) = 5.88$, $p < .05$.

Hoewel het model met de toegevoegde interactievariabele van self-efficacy en emotionele reactie statistisch significant blijkt te zijn, $F(3,129) = 5.33$, $p < .01$, heeft de

interactievariabele zelf geen toegevoegde waarde voor het model. De interactievariabele blijkt zelf niet significant te zijn, $\beta = .11$, $\Delta R^2 = .01$, $\Delta F(1,129) = 1.87$, $p > .05$.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat self-efficacy en emotionele reactie voorspellende waarde voor het uitvoeren van veilig gedrag hebben. Een invloed van de interactievariabele kan niet bewezen worden. Daardoor wordt de Hypothese dat emotionele reactie een modererend effect op het verband tussen self-efficacy en veilig gedrag heeft verworpen. Een samenvatting van de gegevens kan in tabel 4 worden gevonden. Aanvullende resultaten m.b.t. de andere concepten in een hiërarchische regressieanalyse zijn in de bijlage te vinden (Bijlage 1).

Tabel 4

Hoofd- en interactie effecten van self-efficacy en emotionele reactie op veilig gedrag

	Veilig gedrag
Self-efficacy (SE)^a	
<i>F</i> (1,131)	7.77**
<i>R</i> ²	.06
β	.24**
Emotionele reactie(EMO)^b	
<i>F</i> (2,130)	6.97**
<i>R</i> ²	.10
β	.21*
ΔF (1,130)	5.88*
ΔR^2	.04
Interactie SE x EMO^c	
<i>F</i> (3,129)	5.30**
<i>R</i> ²	.11
β	.11(n.s.)
ΔF (1,129)	1.87(n.s.)
ΔR^2	.01

Notes: n = 133

Dependent variable: Veilig gedrag

Significance levels: * $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$ (2-tailed); n.s. = niet significant^a. Predictors: (Constant), Self-efficacy^b. Predictors: (Constant), Self-efficacy, emotionele reactie^c. Predictors: (Constant), Self-efficacy, emotionele reactie, interSE*EMO

4. Discussie

4.1. Uitkomsten van het onderzoek

Het doel van het onderzoek was om de rol die vertrouwen speelt tijdens de risicocommunicatie en de omgang met het risico te bepalen. Verder zal op basis van dit onderzoek duidelijk worden waarop vertrouwen het best gericht kan worden om veilig gedrag te bevorderen. Uit literatuuronderzoek ontstond de onderzoeksvraag, of Self-efficacy tot veiliger gedrag leidt dan institutional trust en welke rol de emotionele reactie en de susceptibility hierbij spelen. Op basis van deze vraag zijn verschillende deelvragen en hypothesen afgeleid.

Ten eerste werd onderzocht of institutional trust en self-efficacy een positieve invloed hebben om negatieve gevoelens klein te kunnen houden. Deze Hypothese kon voor self-efficacy in dit onderzoek door een correlatieanalyse ondersteund worden. Voor institutional trust was dit niet het geval. Er bleek geen statistisch significant samenhang tussen de emotionele reactie en institutional trust te bestaan.

Verder werd verwacht dat bij verhoogde institutional trust de verantwoordelijkheid aan een externe partij wordt overgedragen en daardoor vervolgens de susceptibility op een risico significant daalt. De negatieve correlatie tussen de concepten ondersteunde deze aanname. Dat zou erop kunnen duiden dat mensen met een verhoogd institutional trust de kans op een risico klein schatten. Als dit het geval, wordt de hoeveelheid aan fear appeal gereduceerd. Dit geldt echter in combinatie met self-efficacy als motivationele bron om veilig gedrag te bevorderen. Dit zou erop kunnen duiden dat institutional trust en self-efficacy tegenspeler zijn m.b.t. het veilig gedrag.

Verder bestond er geen significante correlatie tussen institutional trust en veilig gedrag. Het werd aangeduid dat institutional trust waarschijnlijk geen toegevoegde waarde heeft voor de veiligheid van een situatie.

Self-efficacy biedt wel een handelingsperspectief in tegenstelling tot institutional trust. Daarom werd een positieve samenhang tussen self-efficacy en veilig gedrag verwacht. Dit bleek ook het geval te zijn. Deze uitkomst zou erop kunnen duiden dat self-efficacy positieve invloed neemt op het veilig gedrag van een persoon.

Of dit daadwerkelijk het geval is werd op basis van de voor hypothese zes gebruikte hiërarchische regressieanalyse duidelijk. Op basis van deze hypothese werd verwacht dat de emotionele reactie een modererend effect heeft op het verband tussen self-efficacy en het veilig gedrag. Uit deze regressieanalyse bleek dat self-efficacy een significante voorspeller voor het veilig gedrag is. Ook de emotionele reactie bleek voorspellende waarde aan het

model toe te voegen om het veilig gedrag te kunnen verklaren. Het modererend effect van de emotionele reactie op het verband tussen self-efficacy en veilig gedrag kon echter niet bevestigd worden. Hoewel op te merken is dat de emotionele reactie alleen in de hiërarchische regressieanalyse in combinatie met self-efficacy voorspellende waarde voor het veilig gedrag bleek te hebben. M.b.t. het correlatieonderzoek bleek er geen samenhang tussen de emotionele reactie en het veilig gedrag te bestaan. In volgende onderzoeken zou de rol van de emotionele reactie in de vorm van fear verder onderzocht kunnen worden. Hier zou ook de vraag interessant kunnen zijn of de emotionele reactie als karaktertrek van invloed is op self-efficacy of veilig gedrag.

Uit de aanvullende correlatieanalyses bleek dat self-efficacy in negatieve samenhang met susceptibility staat. Dit zou op twee manieren geduid kunnen worden. Ten eerste is het mogelijk dat mensen met een hoge self-efficacy te zelfzeker zijn en daardoor het risico onderschatten. Ten tweede is het ook mogelijk dat mensen met een hoge self-efficacy zich daadwerkelijk veilig gedragen waardoor de kans bij het risico betrokken te worden kleiner wordt. Deze aanname kan daardoor ondersteund worden dat self-efficacy in statistisch significante positieve samenhang met veilig gedrag staat. Dit blijkt uit de correlatie als ook uit de regressieanalyse.

Verder bleek er positief verband tussen self-efficacy en institutional trust te bestaan. Dit is interessant omdat beide concepten ook negatief met susceptibility correleren. De analyse duidt erop dat institutional trust de waargenomen kans op het risico (susceptibility) kan verlagen maar geen toevoegende waarde voor veilig gedrag heeft en ook niet in verband staat met een verlaagde emotionele reactie. Is de vatbaarheid voor het risico klein zo bestaat er ook geen noodzakelijkheid om te handelen of zich zorgen te maken.

In tegenstelling tot institutional trust correleert self-efficacy wel met een verhoogd veilig gedrag en met een verlaagd emotionele reactie. Dit duidt op een danger-control-proces bij self-efficacy en een fear-control-proces bij institutional trust. Op te merken is dat het fear-control-proces in dit geval niet succesvol is de emotionele reactie te controleren, alleen de waargenomen susceptibility wordt verlaagd. Dit is verder verrassend omdat de susceptibility op basis van de hele steekproef positief met de emotionele reactie correleert.

Staan self-efficacy en institutional trust in direct samenhang zo zou dit inderdaad kunnen betekenen dat institutional trust een tegenspeler van self-efficacy is zoals Griffin et al. (2008) verwachtte. Als institutional trust namelijk de susceptibility verlaagd zou het effect van fear-appeal verlaagd kunnen worden tevoren de persoon op basis van zijn self-efficacy deze

probeert met veilig gedrag te controleren. Aan de andere kant is het echter ook mogelijk dat mensen met een grotere self-efficacy ook enigszins makkelijker in externe autoriteiten kunnen vertrouwen of omgekeerd. Dit zou in bepaalde omstandigheden van voordeel kunnen zijn. Als het bijvoorbeeld erom gaat in de veiligheidsadviezen van een externe partij te vertrouwen om deze dan vervolgens met behulp van self-efficacy om te zetten.

Over causale verbanden kan echter geen duidelijke uitspraak worden gedaan omdat het zich bij dit onderzoek niet om een experiment handelt en correlatieonderzoeken ook alleen een idee geven van de relaties tussen de concepten.

Tot slotte is op te merken dat in het bijzonder response efficacy statistisch significant met veilig gedrag samenhangt. In verder onderzoek is het van belang ook aan dit concept verdere aandacht te besteden.

Uiteindelijk laat dit onderzoek zien dat Self-efficacy, response efficacy en de self-efficacy in verband met de emotionele reactie mogelijk belangrijke concepten zijn om veilig gedrag te bevorderen. Susceptibility voegt in dit onderzoek niets toe aan de bevordering van veilig gedrag. Over de toegevoegde waarde van andere concepten kan in bijlage 1 meer informatie worden gevonden.

Om de invloed van angstmakende concepten, als ook institutional trust op self-efficacy beter te kunnen begrijpen, en zo hun effect op het gedrag beter te kunnen differentiëren, zou het belang zijn vergelijkend experimenteel onderzoek te doen. Dit geldt ook voor het concept respons efficacy aan welk in dit onderzoek in het theoretisch kader geen aandacht werd geschonken.

4.2. Beperkingen en aanbevelingen

Voor dit onderzoek is op te merken dat voor het onderwerp Facebook een Likert vragenschaal werd gebruikt. Dit een subjectieve inschatting vanuit de respondent zelf. Omdat hierbij geen experiment is uitgevoerd, is het moeilijk uitspraken over causaliteit tussen de concepten te doen. Ook is het niet mogelijk om de motivaties te begrijpen waarom een persoon een bepaald score invult, of hoe de persoon de gestelde vraag of stelling interpreteerde. Ook de proefpersoonvariatie is niet heel uitgebreid. Dit is met betrekking tot Facebook te verantwoorden. Echter, deze resultaten zijn niet te generaliseren.

Verder is te betwijfelen of het onderwerp Facebook een risicosituatie als de brand in Moerdijk kan representeren. Facebook is een risico waarvoor de gebruiker vrijwillig kiest op basis van de bestaande baten. De gebruiker heeft bovendien veel tijd om zich over bestaande risico's te informeren en hoe hij deze kan voorkomen. Vervolgens kunnen met enkele muis

klikken veiligheidsmaatregelen genomen worden. Bij een acuut risico als een brand is dit anders. Het incident gebeurt plotseling, en er moeten snelle keuzes worden gemaakt die grote gevolgen kunnen hebben. Dit vereist een hoge cognitieve inspanning. Bovendien is er geen positieve houding ten opzichte van het risico omdat dit niet vrijwillig is gekozen, en dit alleen in verband met kosten, en niet met baten staat. In verder onderzoek is daarom bijzonder erop te letten dat niet elke risicosituatie op alle anderen generaliseerbaar is. De situaties verschillen en kunnen daardoor ook verschillende eisen veronderstellen.

Verder viel bij de onderzoeksuitkomsten bijzonder op dat response efficacy van belang is voor veilig gedrag. Response efficacy laat de persoon denken dat de beschermende handelingen van nut zijn. Hierbij wordt dus een bepaalde mate van kennis vereist. Bij een plotseling, niet voorspelbare incident als een brand kan van deze kennis niet worden uitgegaan. Als er geen response efficacy bestaat zou het van belang kunnen zijn institutional trust in het advies van de externe partij te hebben, welke vervolgens de self-efficacy kan versterken. Dit zou via institutional trust mogelijk kunnen zijn omdat dit concept in significante samenhang staat tot self-efficacy.

Het is van belang dat enkel institutional trust niet tot veilig gedrag blijkt te leiden. De externe partij moet in dat geval bijzonder de self-efficacy van de betrokken personen benaderen. Dit zou mogelijk realiseert kunnen worden door adviezen en informatie te geven die de mensen persoonlijk betrekken en hun een handelingsperspectief bieden. Zo kan de self-efficacy vergroot worden en het veilig gedrag bevorderd. Het is te benadrukken dat self-efficacy op basis van dit onderzoek het enig concept is wat in direct samenhang met veilig gedrag staat.

5. Bronnen

- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37(2), 122-147.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social-cognitive view*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A., & Wood, R. E. (1989). Effect of perceived controllability and performance standards on self-regulation of complex decision making. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56(5), 805-814.
- Bandura, A. (1997). *Self efficacy. The exercise of control*. New York: Freeman and Company.
- Dietrich, D. (2010, februari 9). 17 goldene Regelen für mobile soziale Netzwerke. *Die Zeit online*. Verkregen op 25 Juni, 2012, via <http://netzpolitik.org/2010/17-goldene-regeln-fuer-mobile-soziale-netzwerke/>
- Earle, T. (2010). Trust in Risk Management: A model-based review of empirical research. *Risk Analysis*, 30(4), 541-574.
- Epley, N. & Caruso, E.M. (2004). Egocentric ethics. *Social Justice Research*, 17(2), 171-187.
- Facebook © (2012). *Key facts*. Verkregen op 22 maart, 2012 via <http://newsroom.fb.com/content/default.aspx?NewsAreaId=22>
- Gist, M.E. & Mitchell, T.R. (1992). Self-efficacy: A theoretical analysis of its determinants and malleability. *The Academy of Management Review*, 17(2), 183-211.
- Gore, T.D. & Bracken, C.C. (2005). Testing the theoretical design of a health risk message: reexamining the major tenets of the extended parallel process model. *Health Education & Behavior*, 32(1), 27-41.
- Gregory, J. & Miller, S. (1998). *Science in public: communication, culture, and credibility*. New York: Plenum.
- Griffin, R.J.J., Yang, J., Huurne, E. ter, Boerner, F., Ortiz, S. & Dunwoody, S. (2008). After the flood: anger, attribution, and the seeking of information. *Science Communication*, 29(3), 285-315.
- Hornby, A. S. in (2010). *Oxford advanced learner's dictionary of current English*. New York: Oxford University Press.
- Huurne, E.F.J. ter & Gutteling, J.M. (2008). Information needs and risk perception as predictors of risk information seeking. *Journal of Risk Research*, 11(7), 847-862.

- Huurne, E.F.J. ter & Gutteling, J.M. (2009). How to Trust? The importance of self-efficacy and social trust in public responses to risks. *Journal of Risk Research*, 12(6), 809-824.
- Johnson, B.B. (2005). Testing and expanding a model of cognitive processing of risk information. *Risk Analysis*, 25(3), 631-650.
- Kahlor, L.A., Dunwoody, S., Griffin, R.J. & Neuwirth, K. (2006). Seeking and processing information about impersonal risk. *Science Communication*, 28(2), 163-194.
- Kahlor, L.A. (2007). An argued risk information seeking model: The case of global warming. *Media Psychology*, 10(3), 414-435.
- Kasperson, R.E., Golding, D., & Tuler, S. (1992). Social distrust as a factor in siting hazardous facilities and communicating risks. *Journal of Social Issues*, 48(4), 161-187.
- Kuttschreuter, M. (2006). Psychological determinants of reactions to food risk messages. *Risk Analysis*, 26(4), 1045-1057.
- McComas, K.A. (2006). Defining moments in risk communication research: 1996-2005. *Journal of Health communication*, 11(1), 75-91.
- Onderzoeksraad voor Veiligheid (2012). *Brand bij Chemiepak te Moerdijk*. Verkregen op 13 februari, 2012 via http://www.vrzhz.nl/images/stories/pdf/moerdijk/Rapport_Brand_Chemie-Pack_web_definitief.pdf
- Rimal, R.N. (2000). Closing the knowledge-behavior gap in health proportion: The mediation role of self efficacy. *Health Communication* 12, 219-237.
- Siegrist, M., & Cvetkovich, G. (2002). Perception of hazards: The role of social trust and knowledge. *Risk Analysis* 2000, 20(5), 713-720.
- Slovic, P. (1987). Perception of risk. *Science* 136(4799), 280-285.
- Slovic, P. (1999). Trust, emotion, sex, politics, and science: Surveying the risk-assessment battlefield. *Risk Analysis*, 19(4) 689-701.
- Tufekci, Z. (2008). Can You See Me Now? Audience and disclosure regulation in online social network sites. *Bulletin of Science Technology & Society*, 28(1), 20-36.
- Turner, M., Rimal, R., Morrison, D. & Kim, H. (2006). The role of anxiety in seeking and retaining risk information: Testing the risk perception attitude framework in two studies. *Human Communication Research*, 32(2), 130-56.
- Witte, K. (1992). Putting the fear back into fear appeals: The extended parallel process model. *Communication Monographs*, 59(3), 329-349.

Witte, K., McKoen, J., Cameron, K., Berkowitz, J. (1995). The risk behavior diagnosis scale manual. *Department of communication*.

Witte, K. & Allen, M. (2000). A meta-analysis of fear appeals: implications for effective public health campaigns. *Health Education & Behavior*, 27(5), 591–615.

6. Bijlage

6.1. Bijlage 1 Aanvullende resultaten

De overige concepten zijn in de analyse opgenomen om hun toevoeging aan het model met betrekking tot veilig gedrag kort te bestuderen (tabel 5). Hierbij blijkt dat response efficacy een toegevoegde waarde voor het model heeft, $\beta = .29$, $p < .01$. Het β van institutional trust laat zien dat het geen toegevoegde waarde voor het model heeft $\beta = - .03$, $p > .05$. Het β van emotionele reactie bereikt net niet het significantie niveau ($\alpha = .05$), daarom wordt deze variabele alsnog in interactie met self-efficacy onderzocht ($\beta = .16$, $p = .055$). De interactievariabele van self-efficacy en response efficacy blijkt significant te zijn, $\Delta R^2 = .03$, $\Delta F(3,129) = 5.13$, $p < .05$, $\beta = .19$, $p < .05$). De interactievariabele van self-efficacy en de emotionele reactie blijkt echter niet significant $\Delta R^2 = .01$, $\Delta F = (3,129) = 1.87$, $p < .05$, $\beta = .11$, $p > .05$. In tabel 5 zijn ook de veranderingen van de β waarden per concept te zien als additionele voorspellers aan het model toegevoegd worden.

Tabel 5.

Hoofd en gecombineerde effecten

	R ²	F	β SE	β Re	β ER	β Trust
Selfefficacy (SE)	.06 ^a	F(1,131) 7.77**	.24**			
Response efficacy(RE)	.13 ^b	F(2,130) 9.80**	.14	.29**		
Emot. Reactie(ER)	.16 ^c	F(3,129) 7.92**	1.84*	.26**	.16	
Inst. Trust	.16 ^d	F(4,128) 5.95**	1.97*	.26**	.16	-.03
			β SE	β RE	β ER	β interactie
Interactie SE*RE	.16 ^e	F(3,129) 8.45**	.13	.32**		.19*
Interactie SE*ER	.11 ^f	F(3,129) 5.3**	.28**		.20*	.11

Notes: n = 133

Dependent variable: Veilig gedrag

Significance levels: * $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$ (2-tailed)^a. Predictors: (Constant), Self-efficacy^b. Predictors: (Constant), Self-efficacy, Response Efficacy^c. Predictors: (Constant), Self-efficacy, Response Efficacy, Emotionele Reactie^d. Predictors: (Constant), Self-efficacy, Response Efficacy, Emotionele Reactie, Inst. Trust^e. Predictors: (Constant), Self-efficacy, Response Efficacy, interactie Selfefficacy*Responseefficacy^f. Predictors: (Constant), Self-efficacy, Emotionele Reactie, interactive Self-efficacy*Emotionele Reactie

In tabel 6 is te zien dat susceptibility en de interactievariabele van self-efficacy en susceptibility geen toevoegde waarde hebben om veilig gedrag te kunnen verklaren. Self-efficacy verklaart 6%, ($R^2 = .06$) van de variantie van veilig gedrag, $F(1,131) = 7.77$, $p < 0.01$. Susceptibility verhoogt de variantie verklaring niet significant, $F(2,130) = 3.91$, $p > 0.05$. Hierbij blijkt susceptibility geen toegevoegde waarde te hebben, $\beta = -.03$, $p > .05$, $\Delta R^2 = .00$, $\Delta F(1,130) = 0.09$, $p > .05$. Ook de interactievariabele kan het percentage van de variantie verklaring niet verhogen en levert geen eigen bijdrage aan het model, $\beta = -.10$, $\Delta R^2 = .01$, $\Delta F(1,129) = 1.17$, $p > .05$. Ten slotte blijkt alleen self-efficacy (model 1) een significante voorspeller te zijn ($\beta = .24$, $p < .01$).

Tabel 6

Hoofd- en gecombineerde effecten van self-efficacy en susceptibility op veilig gedrag

	Veilig gedrag
Self-efficacy (SE)^a	
<i>F</i> (1,131)	7.77**
<i>R</i> ²	.06
β	.24**
Susceptibility (SUSC)^b	
<i>F</i> (2,130)	3.91(n.s.)
<i>R</i> ²	.06
β	- .03(n.s.)
ΔF (1,130)	0.09(n.s.)
ΔR^2	.00
Interactie SUSC x SE^c	
<i>F</i> (3,129)	3.00*
<i>R</i> ²	.07
β	- .10(n.s.)
ΔF (1,129)	1.17(n.s.)
ΔR^2	.01

Notes: n = 133

Dependent variable: Veilig gedrag

Significance levels: * $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$ (2-tailed); n.s. = niet significant^a. Predictors: (Constant), Self-efficacy^b. Predictors: (Constant), Self-efficacy, susceptibility^c. Predictors: (Constant), Self-efficacy, susceptibility, interSE*SUSC

In tabel 7 is te zien dat institutional trust en de interactievariabele van self-efficacy en institutional trust geen toevoegde waarde hebben om veilig gedrag te kunnen verklaren. Self-efficacy verklaart 6%, ($R^2 = .06$) van de variantie van veilig gedrag, $F(1,131) = 7.77$, $p < 0.01$. Wordt institutional trust aan het model toegevoegd, dan blijkt dit nog steeds significant te zijn met 6% verklaringskracht, $F(2,130) = 4.18$, $p < 0.05$. Hierbij blijkt institutional trust echter geen toevoegde waarde te hebben, $\beta = - .07$, $p > .05$, $\Delta R^2 = .00$, $\Delta F(1,130) = 0.61$, $p > .05$. Ook de interactievariabele kan het percentage van de variantie verklaring niet verhogen en

levert geen eigen bijdrage aan het model, $\beta = -.00$, $\Delta R^2 = .00$, $\Delta F(1,129) = 0.00$, $p > .05$. Ten slotte blijkt alleen self-efficacy (model 1) een significante voorspeller te zijn ($\beta = .24$, $p < .01$).

Tabel 7

Hoofd- en interactie effecten van self-efficacy en institutional trust op veilig gedrag

	Veilig gedrag
Self-efficacy (SE)^a	
<i>F</i> (1,131)	7.77**
<i>R</i> ²	.06
β	.24**
Institutional Trust(TR)^b	
<i>F</i> (2,130)	4.18*
<i>R</i> ²	.06
β	-.07(n.s.)
ΔF (1,130)	0.61(n.s.)
ΔR^2	.00
Interactie SE x TR^c	
<i>F</i> (3,129)	2.77*
<i>R</i> ²	.06
β	.00(n.s.)
ΔF (1,129)	0.00(n.s.)
ΔR^2	.00

Notes: n = 133

Dependent variable: Veilig gedrag

Significance levels: * $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$ (2-tailed); n.s. = niet significant

^a. Predictors: (Constant), Self-efficacy

^b. Predictors: (Constant), Self-efficacy, institutional trust

^c. Predictors: (Constant), Self-efficacy, institutional trust, interSE*TR

6.2. Bijlage 2 Vragenlijsten

In het kader van mijn bacheloropdracht doe ik onderzoek naar sociale netwerken.

Het zal ongeveer 5 minuten duren om de vragenlijst in te vullen.

Meedoen aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. De vragenlijst is anoniem en de gegevens zullen vertrouwelijk worden behandeld.

Alvast bedankt voor de medewerking.

Start

www.thesistools.com

1.

Hoe lang gebruik je Facebook al (in jaren)?

2.

Hoeveel mensen heb je in jouw vriendenlijst?

3.

Noem een reden waarom je Facebook gebruikt?

Naar pagina 2 van 6

www.thesistools.com

LET OP!

In het volgende ga je vragen beantwoorden over het onderwerp misbruik in het kader van Facebook. Onder het onderwerp misbruik worden heel algemeen risico's bedoeld die je in een sociaal netwerk tegen kan komen. Voorbeelden zijn:

- Het ongewenst delen van jouw profiel- en gebruikersinformatie.
- Misbruik van foto's, teksten en/of persoonlijke gegevens door bij voorbeeld kwaadwillende Facebook gebruikers of door het Bedrijf Facebook.
- Het langdurige opslaan van jouw informatie.
- enz. ...

In het volgende ga je een vragenlijst invullen. Deze bestaat uit stellingen met als antwoord lopend van "helemaal mee oneens" tot "helemaal mee eens".

4.

De volgende uitspraken gaan over het bedrijf Facebook en zijn gebruikers die toegang tot jouw persoonlijke informatie hebben. In hoeverre bent u het eens met deze stellingen?

	Helemaal mee oneens			Helemaal mee eens		
Facebook bekommert zich om de dataveiligheid van zijn gebruikers	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mensen die met gevoelige data omgaan houden rekening met de veiligheid en privésfeer van anderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Facebook communiceert open met zijn gebruikers over de risico's van misbruik op Facebook	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Facebook beschermt zijn gebruikers tegen risico's van misbruik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als Facebook beweert er alles aan te doen om de risico's van misbruik voor de gebruiker zo klein mogelijk te houden, dan geloof ik dat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mensen die toegang tot mijn data via facebook hebben beschermen deze tegen misbruik	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Naar pagina 3 van 6

www.thesistools.com

5.

Geef eerlijk antwoord over jouw indruk van misbruik binnen Facebook.

	Helemaal mee oneens			Helemaal mee eens		
Het is waarschijnlijk dat ik slachtoffer van misbruik op Facebook wordt	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ik ben in staat om Facebook zo te gebruiken dat misbruik wordt voorkomen

Het risico is aanwezig dat er misbruik wordt gemaakt van mijn Facebook-account

Ik heb de vaardigheden om zo met Facebook om te gaan dat ik misbruik kan vermijden

Het is mogelijk dat ik misbruikslachtoffer door mijn Facebook-account wordt

Ik kan makkelijk mijn data op Facebook anoniem houden om misbruik te voorkomen

Naar pagina 4 van 6

In hoeverre denkt je zelf te kunnen omgaan met risico's (bijvoorbeeld datamisbruik) verbonden aan Facebook?

Ik heb er vertrouwen in dat ik ...

6.

Mezelf kan beschermen tegen de mogelijke gevolgen.

Helemaal mee oneens

Helemaal mee eens

7.

Adequat kan reageren om acuut misbruik te vermijden.

Helemaal mee oneens

Helemaal mee eens

8.

Kan beoordelen wat de risico's voor mij zijn.

Helemaal mee oneens

Helemaal mee eens

9.

Kan doen wat ik moet doen om deze risico's te vermijden.

Helemaal mee oneens

Helemaal mee eens

10.

Helemaal mee oneens

Helemaal mee eens

Geheimhouding van persoonlijke informatie is effectief om misbruik te voorkomen

Anonimiteit op facebook helpt om misbruik te vermijden

Als ik geen persoonlijke gegevens op Facebook publiceer, is het minder waarschijnlijk om slachtoffer van misbruik te worden

Naar pagina 5 van 6

11.

Hoe voel je jezelf wanneer je denkt aan de mogelijkheid om te worden blootgesteld aan de risico's van misbruik via Facebook.

Dan voel ik mij...

	Helemaal niet				Heel erg
Gespannen	☐	☐	☐	☐	☐
Angstig	☐	☐	☐	☐	☐
Nerveus	☐	☐	☐	☐	☐
Bezorgd	☐	☐	☐	☐	☐
Boos	☐	☐	☐	☐	☐

12.

Enkele laatste vragen over jezelf:

	ja	nee
Denk je zorgvuldig erover na welke foto's, video's en informatie je op Facebook publiceert?	☐	☐
Post je soms gevoelige informatie op Facebook?	☐	☐
Gebruik je een pseudoniem voor jouw gebruikersnaam op Facebook?	☐	☐
Accepteer je vriendschapsaanvragen van mensen die je niet kent?	☐	☐
Gebruik je hetzelfde email adres voor Facebook als voor professionele doeleinden?	☐	☐
Houd je zakelijke- en vriendschappelijke contacten gescheiden?	☐	☐
Deel je jouw profiel of persoonlijke informatie met onbekenden?	☐	☐
Ben je voorzichtig met het publiceren van persoonlijke gegevens over/van anderen?	☐	☐
Ben je bekend met het privacy beleid van Facebook?	☐	☐

13.

Leeftijd

14.

Geslacht

- Mannelijk
- Vrouwelijk

15.

Opleidingsniveau

- Vmbo
- Havo
- Vwo
- Hbo
- Universiteit
- Andere

16.

Heb je verder nog opmerkingen?

Bedankt voor het meedoen

---

www.thesistools.com

---

www.thesistools.com

Im Rahmen meiner Bacheloruntersuchung befrage ich mich mit sozialen Netzwerken.

Es dauert ungefähr 5 Minuten um diese Frageliste auszufüllen.

Die Teilnahme an dieser Untersuchung ist vollkommen freiwillig. Das Ausfüllen der Fragen geschieht anonym und die Antworten werden vollkommen vertraulich behandelt.

Vielen Dank im Voraus für die Zusammenarbeit.

Anfangen

www.thesistools.com

1.

Wie lange benutzt du Facebook schon (in Jahren)?

2.

Wie viele Leute hast du in deiner Freundesliste?

3.

Nenne einen Grund warum du Facebook benutzt?

Zu Seite 2 von 6

www.thesistools.com

ACHTUNG!!!

Im Folgenden wirst du Fragen beantworten über das Thema Missbrauch durch und von Facebook. Mit dem Begriff Missbrauch werden Risiken gemeint, denen du in einem sozialen Netzwerk begegnen kannst. Beispiele dafür sind:

- Das unfreiwillige Teilen deiner Profil- und Gebrauchsinformationen.
- Missbrauch von Fotos, Texten und/oder persönlichen Informationen durch beispielsweise andere User oder durch den Betrieb Facebook.
- Das dauerhafte Speichern deiner Informationen und Angaben auf Facebook.
- ...

Im weiteren Verlauf wirst du nun eine Frageliste ausfüllen. Diese wird aus Aussagen bestehen, welche du auf einer Skala von "trifft definitiv nicht zu" bis "trifft definitiv zu" beurteilen wirst.

4.

Die folgenden Äußerungen beziehen sich auf den Betrieb Facebook und seine Nutzer, welche Zugang zu deinen persönlichen Informationen und Angaben haben. Inwiefern treffen diese Aussagen deiner Meinung nach zu?

	Stimme nicht zu			Stimme voll zu		
Facebook sorgt sich um die Datensicherheit seiner Nutzer.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Leute die mit empfindlichen Daten umgehen, nehmen Rücksicht auf die Sicherheit und Privatsphäre der Betroffenen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Facebook kommuniziert offen mit seinen Nutzern über das Risiko "Missbrauch" auf Facebook.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Facebook schützt seine Nutzer vor Missbrauchsrisiken.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wenn Facebook angibt alles dafür zu tun, um das Missbrauchsrisiko für Nutzer so klein möglich zu halten, dann glaube ich das.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Leute die Zugang zu meinen Daten durch Facebook haben, gehen sorgfältig mit diesen um.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Zu Seite 3 von 6

5.

Wie ist dein Eindruck zum Thema Missbrauch auf Facebook?

	Stimme nicht zu			Stimme voll zu		
Es ist wahrscheinlich, dass ich Missbrauchsoffer auf Facebook werde.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ich bin in der Lage Facebook so zu benutzen, dass ich Missbrauch verhindern kann.

Das Risiko besteht, dass Missbrauch von meinem Facebook Account gemacht wird.

Ich habe die Fähigkeiten, um so mit Facebook umzugehen, dass ich Missbrauch vermeiden kann.

Es ist möglich, dass ich Missbrauchsopfer durch meinen Facebook Account werde.

Ich kann ganz einfach meine Daten auf Facebook anonym halten, um Missbrauch vorzubeugen.

Zu Seite 4 von 6

Inwiefern denkst du mit Risiken, verbunden mit Facebook, umgehen zu können (Wie z.B. Datenmissbrauch)?

Ich vertraue darauf, dass ich...

6.

Mich selbst vor den möglichen Folgen schützen kann.

Stimme nicht zu

Stimme voll zu

7.

Adäquat reagieren kann um Missbrauch zu vermeiden.

Stimme nicht zu

Stimme voll zu

8.

Beurteilen kann, was die Risiken für mich sind.

Stimme nicht zu

Stimme voll zu

9.

Tun kann, was ich tun muss, um diese Risiken zu vermeiden.

Stimme nicht zu

Stimme voll zu

10.

Geheimhaltung persönlicher Information ist effektiv um

Stimme nicht zu

Stimme voll zu

Missbrauch vorzubeugen.

Anonymität auf Facebook hilft zur Vermeidung von Missbrauch.

Wenn ich keine persönlichen Daten auf Facebook veröffentliche, ist es weniger wahrscheinlich Missbrauchsopfer zu werden.

Zu Seite 5 von 6

11.

Wie fühlst du dich, wenn du an die Möglichkeit denkst, durch Facebook den Risiken von Missbrauch ausgesetzt zu sein.

Dann fühle ich mich...

	Absolut nicht				Absolut
Angespannt	☐	☐	☐	☐	☐
Ängstlich	☐	☐	☐	☐	☐
Nervös	☐	☐	☐	☐	☐
Besorgt	☐	☐	☐	☐	☐
Sauer	☐	☐	☐	☐	☐

12.

Einige letzte Fragen zu Dir selbst:

	Ja	Nein
Denkst du sorgfältig darüber nach welche Fotos, Videos und Informationen du auf Facebook veröffentlichst?	☐	☐
Setzt du manchmal empfindliche Informationen auf Facebook?	☐	☐
Benutzt du ein Pseudonym für deinen Nutzernamen auf Facebook?	☐	☐
Akzeptierst du Freundschaftsanfragen von Leuten die du nicht kennst?	☐	☐
Benutzt du die gleiche Mailadresse für deinen Facebook-Account wie auch für professionelle Absichten?	☐	☐
Trennst du sachliche- und freundschaftliche Kontakte?	☐	☐
Teilst du dein Profil oder persönliche Informationen mit Unbekannten?	☐	☐
Bist du vorsichtig in Bezug auf das Verbreiten persönlicher Informationen über/von anderen?	☐	☐
Bist du vertraut mit den Datenschutzbedingungen von Facebook?	☐	☐

13.

Alter

14.

Geschlecht

- Männlich
- Weiblich

15.

Ausbildungsniveau

- Hauptschule
- Realschule
- Gymnasium
- Fachhochschule
- Universität
- Andere

16.

Hast du selbst noch Anmerkungen?

Danke, dass du mitgemacht hast!

---

www.thesistools.com

---

www.thesistools.com